ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Хўжаобод тумани

2024 йил 8 май

Судья: И.Х.Жураев

Хўжаобод туманлараро иктисодий суди, судья И.Х.Жураев раислигида, судья ёрдамчиси А.Т.Аликуловнинг котиблигида, Олтинкўл туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгашининг даъвогар - "Истиклол" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар - "QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти хисобидан 452 735 687 сўм асосий карз, 81 492 423 сўм пеня ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича Олтинкўл туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгаши вакили — А.Сидиков(19.04.2024 йилда ерилган №12-сонли ишончнома асосида), даъвогар вакили Ш.Режапов (01.05.2024 йилда берилган №3-сонли ишончнома асосида) иштирокида Хўжаобод туманлараро иктисодий суди биносида ўтказилган очик суд мажлисида кўриб чикиб, суд куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Хўжаобод туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши(бундан буён матнда "Фермерлар кенгаши" деб юритилади) даъвогар - "Истиқлол" фермер ҳўжалиги манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар - "QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан 452 735 687 сўм асосий қарз, 81 492 423 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида Фермерлар кенгаши вакили даъво аризада келтирилган важларни такрорлаб, жавобгар кисман тўловларни амалга оширганлигини билдириб, даъвони кисман каноатлантириб беришни сўради.

Суд мажлисида даъвогар вакили жавобгар томонидан қисман тўловлар амалга оширилганлигини билдириб, даъво талабини қисман қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар суд мажлисининг вакти ва жойи тўғрисида бир неча бор хабардор қилинган бўлса-да, суд мажлисида иштирок этмади.

Мазкур холатда суд ишни Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 170-моддаси учинчи кисмига асосан жавобгар иштирокисиз, ишдаги мавжуд хужжатлар асосида кўриб чикишни лозим топди.

Суд, тараф вакилларининг кўрсатмаларини, ишдаги мавжуд хамда такдим этилган хужжатларни ўрганиб чикиб, куйидагиларга кўра даъвони кисман қаноатлантиришни лозим топади.

Зеро, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (кейинги ўринларда матнда "ФК" деб юритилади) 8 ва 24-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Ишдаги мавжуд хужжатлардан аникланишича, даъвогар - "Истикол" фермер хўжалиги(бундан буён матнда "Даъвогар" деб юритилади) ва жавобгар -

"QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти(бундан буён матнда "Жавобгар" деб юритилади) ўртасида 2023 йил 3 мартда 32-сонли пахта хом ашёсини харид қилиш бўйича шартнома тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандида даъвогар 18,1 гектар ер майдонидан Андижон-37 навли 74,2 тонна пахта хом ашёсини етказиб беришни, шартноманинг 4.3-бандида эса жавобгар етказиб берган махсулот қийматининг 100 фоизи ҳисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисмини 2023 йилнинг 31 декабрига қадар тўлаб бериш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Даъвогар томонидан жавобгарга 2023 йил 30 сентябрь кунги 4-сонли хисоб-фактурага асосан 401 788 374 сўмли, 2023 йил 31 октябрь кунги 6-сонли хисоб-фактурага асосан 129 840 294 сўмлик пахта хом ашёси етказиб берилган.

Даъвогар етказиб берилган пахта хом-ашёси учун маблағларни тўлаш бўйича жавобгарга талабнома юборган, лекин жавобгар юборилган талабномани оқибатсиз қолдирганлиги сабабли Олтинкўл туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши фермер хўжалиги манфаатини кўзлаб судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгардан 452 735 687 сўм асосий қарз ва 81 492 423 сўм пеня ундиришни сўраган.

Мазкур холатда тарафларнинг мажбуриятлари контрактация(фьючерс) шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддаси биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофик қишлоқ хўжалиги махсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги махсулотини қайта ишлаб ёки сотиш учун бундай махсулотни харид қиладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш(топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи бу махсулотни қабул қилиш(қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш(тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Бироқ, жавобгар суд муҳокамаси даврида қисман тўловларни амалга оширган ва даъвогарнинг 2023 йил пахта хосилидан ҳақи 258 777 266 сўмни ташкил этган. Ушбу ҳолат жавобгарнинг судга йўллаган маълумотида ўз тасдиғини топган.

Мазкур ҳолатдан келиб чиқиб, даъвогарнинг 452 735 687 сўм асосий қарзни ундириш ҳақидаги даъво талабини қисман қаноатлантириб, жавобгардан даъвогар фойдасига 258 777 266 сўм асосий қарзни ундириш лозим бўлади.

Шунингдек, Олтинкўл туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши жавобгардан 45 кунга 81 492 423 сўм пеня ҳисоблаб, уни ундиришни сўраган.

ФКнинг 324-моддасига кўра, қарздор мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги туфайли кредиторга етказилган зарарни тўлаши шарт.

Ушбу Кодекснинг 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Шартноманинг 5.3-бандида "Харидор" "Хўжалик" ка муддати ўтказиб юборилган ҳар бир күн учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг

0,4 фоизи миқдорида, бироқ муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаш белгиланган.

Демак, даъвогарнинг жавобгардан 81 492 423 пеня ундириш ҳақидаги талаби ҳам асосли қўйилган.

Бирок, ФКнинг 326-моддасига кўра, агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи, шунингдек кредиторларнинг манфаатларини эътиборга олиниши керак.

Суд алохида холларда қарздор ва кредиторларнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хукуқига эга.

Мазкур холатда ундирилиши сўралган пеня суммасини суд жавобгарнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиб деб хисоблайди ва шунинг учун унинг микдорини 20 000 000 сўмга қадар камайтиришни лозим топади.

Суд ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини ундириш масаласини ўрганиб чиқиб, даъво талаблари қисман қаноатлантирилганлигини инобатга олиб, ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгардан ундиришни лозим топади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг иловаси, 2-банди, а)-кичик бандига мувофик, иктисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида давлат божи ундирилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмига кўра суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Мазкур модданинг бешинчи қисмига кўра, агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаби асосли бўлиб, бироқ унинг миқдори қонунчиликда белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган ҳолда суд томонидан камайтирилган бўлса, суд ҳаражатларининг камайтирилиши ҳисобга олинмаган ҳолда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан ҳолда, суд ҳаражатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Суд, юқорида қайд этилган ҳолатлардан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъвосини қисман қаноатлантиришни, жавобгар - "QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан даъвогар - "Истиқлол" фермер ҳўжалиги фойдасига 258 777 266 сўм асосий қарз, 20 000 000 сўм пеня, Олтинкўл туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши фойдасига 34000 сўм почта ҳаражати, республика бюджетига 10 684 562,20 сўм давлат божи ундиришни, даъвони қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 8, 234, 324, 326, 333, 465-моддаларига асосланиб, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 170,176-180, 186-моддаларини қўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогарнинг даъво талаблари кисман каноатлантирилсин.

Жавобгар - "QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти хисобидан даъвогар - "Истиклол" фермер хўжалиги фойдасига 258 777 266 сўм асосий қарз, 20 000 000 сўм пеня ундирилсин.

Жавобгар - "QADIR TEXTILE CLASTER" масъулияти чекланган жамияти хисобидан Олтинкўл туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгаши фойдасига 34000 сўм почта харажати, республика бюджетига 10 684 562,20 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъво талабининг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳароридан норози тараф бир ойлик муддат ичида шу суд орҳали Андижон вилоят судига апелляция тартибида шикоят ҳилиши мумкин.

Раислик этувчи, судья

И.Х.Жураев

